

LUPA AUITAA!

Pesäpuu ry 20 vuotta
Tekoja – Rakkaudesta lapseen

KUULUUKO KOULU KAIKILLE?

Merja Koivisto, ohjaava opettaja, Valteri

VALTERI

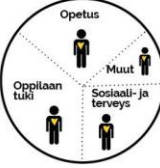
OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Toimimme valtakunnallisesti.

Palveluitamme käyttää 70% Suomen kunnista.

Valterissa työskentelee yli 550 ammattilaista.

Me valterilaiset koemme vahvuudeksemme erityisesti: asiantuntemuksen, huumorintajun ja sinnikkyuden.
(Oppilas- ja henkilöstökysely 9/2018)

Valteri on Opetushallituksen alaisuudessa toimiva valtakunnallinen oppimis- ja ohjauskeskus, joka tukee lähikouluperiaatteen toteutumista tarjoamalla monipuolisia palveluja yleisen, tehostetun ja erityisen tuen tarpeisiin.

Tarjoamme palveluita varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja lisäopetukseen.

Palveluidemme piirissä on Suomessa noin 2500 oppilasta, joista 13% opiskelee Valteri-koulussa.

Teemme koulutus- ja tutkimusyhteistyötä noin 40 eri kumppanin kanssa.

valteri.fi

**Oma tarinasi,
kokemuksesi ja
kohtaamisesi vaikuttavat
sinuun ja tapaasi tehdä
työtä.**

**Resilienssi syntyy
vuorovaikutuksessa.**

3

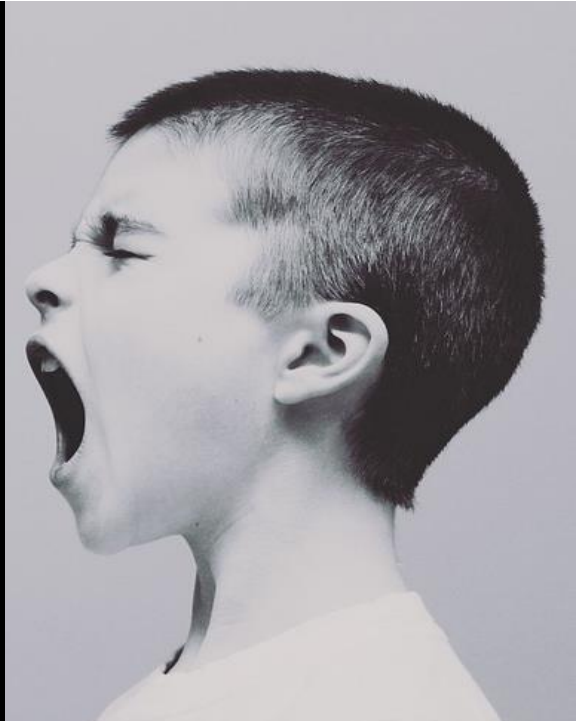
"Teille on tuttua,
miten me kaikki puhkeamme kukkaan
sellaisen ihmisen lähellä,
joka näkee meissä olevan hyvän
ja osaa houkutella esiin parhaan meistä.
Ja tiedämme, miten me kaikki kuihdumme
sellaisen ihmisen lähellä,
joka koko ajan löytää meistä vikoja."

Desmond Tutu

<http://www.resiliencecenter.com/>

Kuuluuko koulu
kaikille?

Mitä VIP-verkosto
tekee, jotta koulu
kuuluisi kaikille?

Kuuluuko koulu
kaikille?

Yksi muiden joukossa
Yksin muiden joukossa

TOIMINTAKULTTUURI,
missä jokainen on
hyväksytty, ymmärretty ja osaava.

Koulutus
kiinnittää nuoren
yhteiskuntaan,
jos nuori
kiinnittyy
kouluun.

Mukaillen_Ristikari Tiina, Törmäkangas Liisa ym. Raportti 9/2016. Suomi nuorten kasvu ympäristönä

Mitä ajattelet minusta
 sitä luulet minusta.
 Sinä olet sellainen minulle
 miten minut näet.
 Usko kuitenkin
 Että mitä teet minulle
 miten kuuntelet minua
 sellainen minusta tulee.

(Palsio 1994)

[Every Opportunity](#)

Näkyvä

Näkymätön

Kaiken maailman vammaisia
 minun lapseni luokalla.

Meidän koulumme toimii
 ilman tätä velikultaa.

Ei ikinä, ei minun luokalleni.
 Erityisopettaja tehköön työnsä.

Opettaja	Koettu epäoikeuden- mukaisuus	Koulukiusaaminen, yhteisöllisyyden puute	Motivaation puute	Oma elämäntilanne
Opettajan kanssa ei kemiaa kohtaa Opettaja pitää tyhmänä.	Ope oli mulkku	Koulukiusaaminen, eikä siihen puututtu	Itse ei vaan huvita koulunkäynti	Liikaa stressiä
Opettajan soveltumattomuus, tietoa löytyy, opetustaitoa ei.	Ketuttaa kun säännöt eivät ole kaikille samat	Sosiaalisten tilanteiden pelko/paniikki	Mikään ei huvita	Viina maistuu paremmalta kuin koulu
Voisiko opettaja olla joku aamu vastassa siten, että sitä oikeasti kiinnostaa opettaminen ja me nuoret.	Opettaja ei osaa olla tasapuolinen. Silmätikut ja suosikit. Eivätkä opettajat tajua, että jokainen nuori huomaa asian.	Huono luokkahenki, eikä opettaja yrittänyt parantaa sitä	Oma motivaation puute	Levossa lihas palautuu. Reenaaminen mukavampaa kuin koulun käynti.
Opettaja voisi joskus kysyä, mitä kuuluu. Eikä olla pelkästään opettaja.	Miksi keskeytin koulun? Kysymykset esitetty pajanuorille keväällä 2014			Koonnut Merja Koivisto

Mua
kiusataan.
Kukaan ei
auta.

Kiusaaminen - ryhmän ulkopuolelle jääminen
<https://www.youtube.com/watch?v=x8Jwls817uU>

17

Pelkään
sosiaalisia
tilanteita ja
uusia
ryhmiä.

[Ahdistuneisuushäiriöt Käypähoitosuositukset](#)

18

Turun yliopisto
University of Turku

"Yksinäisyys sai aikaan eristäytymistä ja itsesyytöksiä, jotka johtivat masennukseen, ahdistus- sekä paniikkihäiriöön ja jatkuvaan itsetuhoisuuteen."

Junttila, Sourander, alustavia tuloksia 2017 / Lapsuusiän ongelmien yhteys aikuisiässä selviytymiseen

Joka viides 13 - 22 -vuotiaista nuorista kärsii
mielenterveyden oireilusta.

Keskivaikeasti tai vaikeasti masentuneita nuoria on
yläkoulun 8-9 luokkalaisista 13 %,
lukion ja ammatillisen oppilaitoksen oppilaista 11 %.

**Puolet aikuisten mielenterveysongelmista
alkaa alle 14 vuoden iässä.**

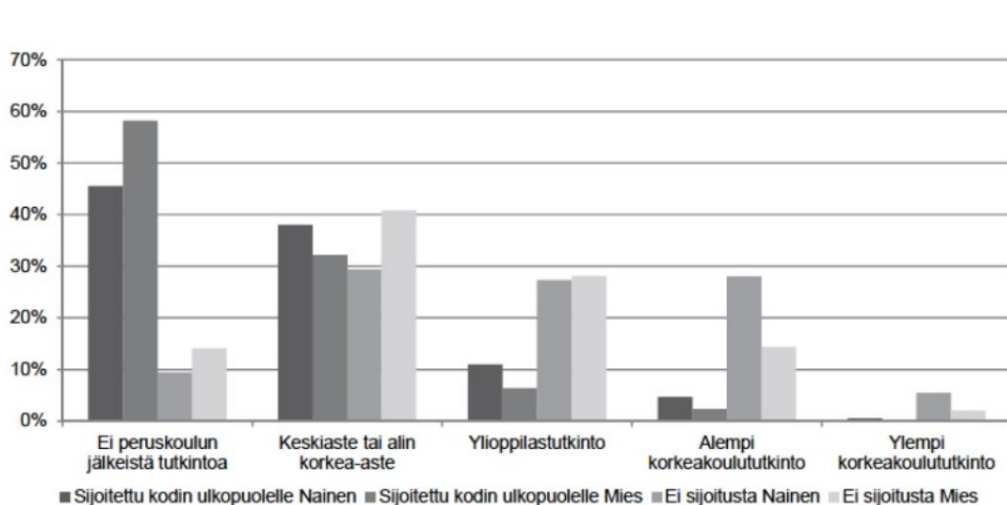

Päihdehuollon laitoshoidossa hoidetut asiakkaat olivat pääosin miehiä (73 %) ja 22 prosenttia alle 29-vuotiaita.
Alkoholi- ja huumehaittojen välittömät kustannukset ovat n. 1,2 miljardia euroa vuodessa.

<https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/paihetilastollinen-vuosikirja>

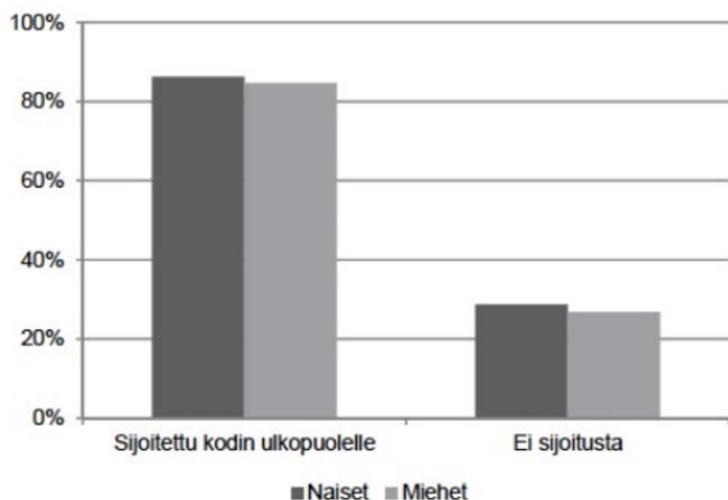
Lastensuojeluilmoitus tehtiin **139 368** lapsesta.
 Avohuollon asiakkaina **55 884** lasta
 Kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna **17 956** lasta ja nuorta
 Vuonna 2017 sijoitettiin **kiireellisesti 4 081** lasta.

Lähde: Lastensuojelun käsikirja, THL, lastensuojelutilasto 2017 (www.thl.fi)

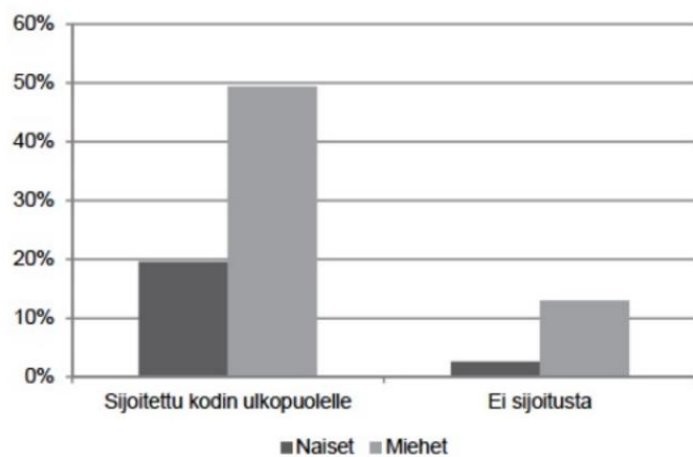
Kuvio 37. Korkein suoritettu tutkinto kodin ulkopuolelle sijoitetuilla ja ei-sijoitetuilla vuonna 1987 syntyneillä nuorilla aikuisilla vuoden 2012 lopussa.

Lähde: Ristikari Tiina, Törmäkangas Liisa ym. Raportti 9/2016. Suomi nuorten kasvu ympäristönä

Kuvio 33. Toimeentulotukea saaneiden osuus vuonna 1987 syntyneistä kodin ulkopuolelle sijoitetuista verrattuna muihin syntymäkohortin henkilöihin.

mm. Ristikari Tiina, Törmäkangas Liisa ym. Raportti 9/2016. Suomi nuorten kasvu ympäristönä

Kuvio 35. Rikostuomioita saaneiden osuudet vuonna 1987 syntyneillä kodin ulkopuolelle sijoitetuilla verrattuna muihin syntymäkohortin henkilöihin.

mm. Ristikari Tiina, Törmäkangas Liisa ym. Raportti 9/2016. Suomi nuorten kasvu ympäristönä

Pelkään.
Näen painajaisia.
En saa nukuttua,
enkä osaa kertoa.
Vihaan.

27

Noin 5 000 nuorta ei saa toisen asteen opiskelupaikkaa.

Useat heitä ovat saaneet erityistä tukea tai ovat maahanmuuttajataustaisia.

Maahanmuuttajataustaisen syrjäytymisen riski on suurempi kuin kantaväestöllä.

Äidin alhainen koulutustaso lisää syrjäytymisriskiä

16-vuotiaana eläkkeelle?

[Samu – ysiuokkalainen](#)

[Lea goes to school!](#)

29

Näetkö sinä pinnan alle?

**Kouluun kuulumattomien taustalla on
monta hylätyksi tulemista
ja poislähtämistä.**

Monta huonoa kokousta, verkostoa
ja vaihtuvaa ammattilaista.

Monta välittämätöntä,
välttämätöntä viestiä ja
opiskeluhuollon olematonta omavalvontaa
Monta hiljaista vastuunkantajaa.

**Opetuksen järjestäminen on julkinen hallintotehtävä.
Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin.
Kaikessa julkisessa toiminnassa
on noudatettava tarkoin lakia.**

Lapsen etu tulee asettaa ensijalle päätöksenteossa

**Pedagoginen arvio ja selvitys; erityisen tuen päätös;
erityiset opetusjärjestelyt jne. kirjataan virkavastuulla,
lapsen edun ensijaisuus muistaen.**

OIKEUSTURVAKEINOT: Valitus, kantelu, rikosvastuu ja vahingonkorvausvastuu

KYMMENEN KESKEISTÄ SUOMALAISTA PERUS- JA IHMISOIKEUSONGELMAA (2016)

Lastensuojelun ja lapsiasioiden käsittelyn puutteet

Vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen puutteet

Perusopetuksen oppimisympäristössä puutteita

Oikeusasiamiehen toimintakertomuksen lista kymmenestä keskeisestä suomalaisesta perus- ja ihmisoikeusongelmasta.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/toimintakertomukset>

33

- **Koulukiusaamiseen** puuttuminen on riittämätöntä. Kouluilla ei ole riittäviä keinoja havaita ja puuttua koulukiusaamiseen.
- **Oppilashuollon, kuntoutuksen ja muun koulunkäynnin ja oppimisen tuen saatavuus riippuu lapsen asuinpaikasta ja kotikunnan taloustilanteesta.** Lapsen yksilöllisiä tarpeita ei pystytä aina huomioimaan.
- Koulu- ja opiskeluympäristöjen esteettömyydessä ja **saavutettavuudessa** on ongelmia. Tämä voi vaikeuttaa esimerkiksi lähikouluperiaatteen toteutumista ja ylipäättään vammaisten koululaisten integroitumista yleisen opetuksen piiriin.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/toimintakertomukset>

34

7.2.2019

THL:n ja Opetushallituksen kysely: Yhdenvertaisuus ei toteudu koulujen kuraattori- ja psykologipalveluissa

Verkkouutinen

Perusopetuksessa työskentelevien koulukuraattorien ja -psykologien oppilas- ja toimipistemäärissä on suuria eroja: esimerkiksi koko-aikaisten työntekijöiden vastuulla olevien oppilaiden määrä vaihtelee alle 700 ja 2000 välillä. Osa kuraattoreista ja psykologeista tekee työtään yhdessä toimipisteessä, osalla niitä voi olla jopa 12. Myös työn sisällöissä ja toimintatavoissa on vaihtelevuutta.

Nämä ovat tuloksia Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) sekä Opetushallituksen kyselystä, joka toteutettiin keväällä 2018. Tässä ensimmäisessä valtakunnallisessa tiedonkeruussa saatiin tietoa koulukuraattori- ja psykologityön järjestämisestä, yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon toteuttamisesta, työkäytännöistä sekä yhteistyöstä. Kyselyyn vastasi 484 kuraattoria ja 332 psykologia.

Työnkuvassa painottuu yksilökohtainen työ

Kummankin ammattiryhmän työnkuviissa painottui yksilökohtainen työ, sillä vain keskimäärin viidennes työajasta käytettiin yhteisölliseen työhön. Siinä miten yksilökohtaista työtä toteutettiin, oli suuria työntekijäkohtaisia eroja. Myös työajan jakautuminen eri tehtävien välillä vaihteli. Tavallisin työtapa yksilökohtaisessa monialaisessa opiskeluhoilossa oli konsultaatioiden antaminen tai

Opiskeluhoillon ohjausryhmä kehittää, suunnittelee, ohjaa ja arvioi monialaisesti opiskeluhoiltoa.

Ohjausryhmä koordinoi omavalvontaa:

→ KUKA ?

→ MITEN ?

→ MILLOIN ?

[Tiedote 7.2.2019](#)

**Mitä VIP-verkosto
tekee, jotta
koulu kuuluisi kaikille?**

Vaativa erityinen tuki esi- ja perusopetuksessa

*Sairaalaopetusyksiköt, Elmeri-koulut, valtion koulukotikoulut, kunnalliset erityiskoulut, oppimis- ja ohjauskeskus Valteri sekä yliopistolliset ja muut erityispedagogiikan tutkimus- ja koulutusyksiköt luovat alueelliset yhteistyöverkostot, jotka nimetään **VIP-verkostoiksi**.*

Verkostoista kehitetään vaativan erityisen tuen ohjaus- ja palveluverkostoja.

<https://vip-verkosto.fi/vip-verkosto/>

Vaativaa ja moniammatillista tukea tarvitsevat lapset ja nuoret

- vakavia psyykkisiä pulmia
- moni- tai vaikeavammaisuutta
- kehitysvammadiagnoosi tai autismin kirjoa
- osalla lapsista on pidennetty oppivelvollisuus
- oppilaita, joilla on PoL:n 18 §:n mukaisia erityisiä opetusjärjestelyitä

Jotta koulu kuuluisi heillekin!

[Vaativa erityinen tuki Aino Äikäs](#)

[Jokainen lapsi ja nuori on VIP_piirrosvideo](#)

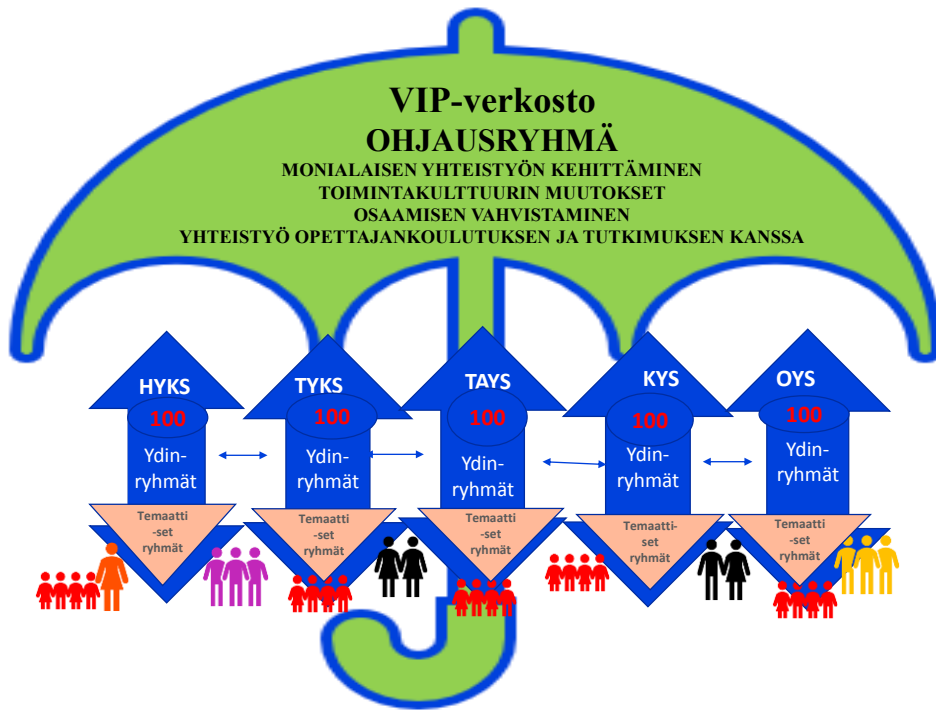
Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Opetushallitus
UTKULINNOITTELUKESKUS

VALTERI

41

KEVÄÄLLÄ 2019

- Jatketaan vaativan erityisen tuen palvelujen kartoitusta

Tarvitaan tietoa ja kokonaiskuva kunnallisista ja maakunnallisista palvelutarjonnasta sekä puuttuvista palveluista kunnallisen ja alueellisen kehittämistyön tueksi, palveluiden parantamiseksi ja päällekkäisyyksien poistamiseksi.
- **Hahmotetaan** vaativaa erityistä tukea tarvitsevien lasten/nuorten **palvelupolkuja**
- Vahvistetaan **opiskeluhoitoa** sekä ennaltaehkäisyssä että vaativan erityisen tuen toimijana → 17.4.TYKS alueen pääsisältö

Aloitetaan opiskeluhoollon ohjausryhmyöskentelyn kehittäminen pilotoinneilla.
- Kunta-agenttien työ linkittyy VIP-kehittämiseen [Kunta-agentit ja VIP-verkosto](#)
- [LAPE-akatemi](#)at ovat kunta- ja maakuntajohdon tukena

The flowchart illustrates the development of a regional network for children's mental health services across three time periods: SYKSY 2018, KEVÄT 2019, and KEVÄT 2020.

SYKSY 2018: The process begins with "1. Koulua käymättömät oppilaat" (Students not using school services). This leads to "Asiantuntijaryhmä (4-5) suunnittelee ja koordinoi" (Expert group (4-5) plans and coordinates).

KEVÄT 2019: The process continues with "Kokoonumisajat: Koulua käymättömät 27.3.2019" (Meeting times: Students not using school services 27.3.2019). This leads to "Asiantuntijaryhmä suunnittelee ja koordinoi" (Expert group plans and coordinates) and "Alueelliset täydennyskoulutukset /AVIT?" (Regional supplementary training /AVIT?).

KEVÄT 2020: The process continues with "2. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus" (Education organized by area) and "3. Sijoitetut lapset" (Placed children). Both lead to "Asiantuntijaryhmä suunnittelee ja koordinoi" (Expert group plans and coordinates) and "Alueelliset täydennyskoulutukset /AVIT?" (Regional supplementary training /AVIT?).

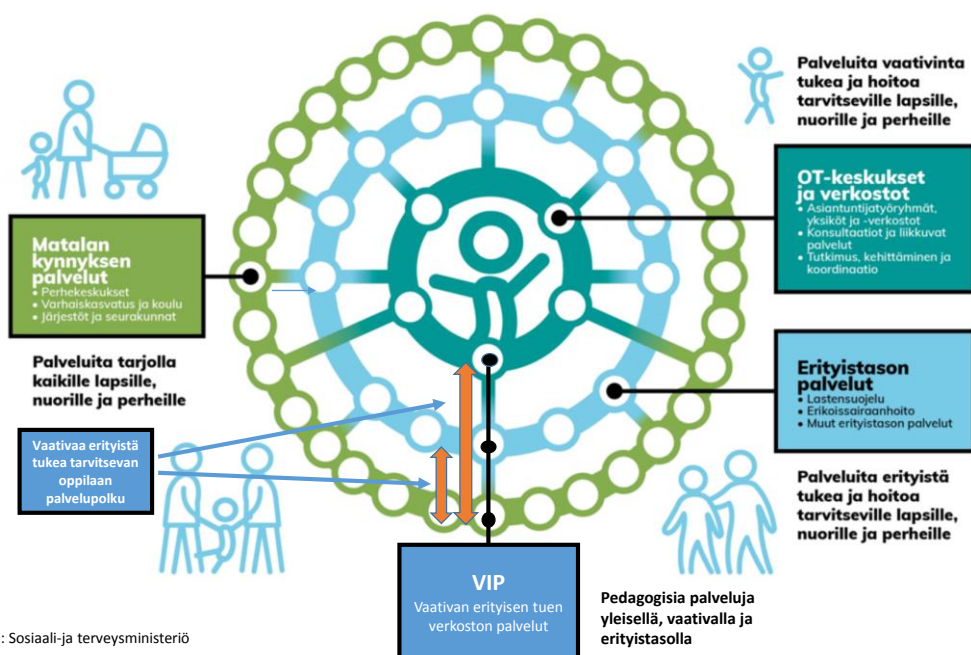
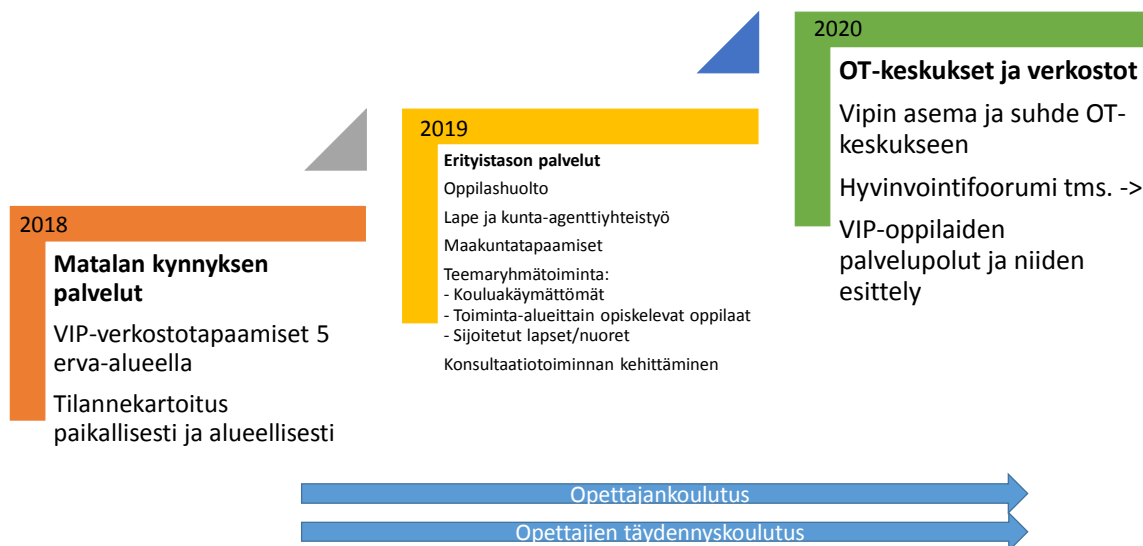
The central theme is "Alueellinen toiminta / ydinryhmäyhteistyö" (Regional activity / core group cooperation).

The final outcome is "Materiaalipankki (tutkimukset, käytänteet, mallit jne) <http://vip-verkosto.fi-sivulle>" (Material bank (research, practices, models etc.) <http://vip-verkosto.fi-sivulle>).

VAATIVA ERITYINEN TUKI / VIP-TEEMAT TÄYDENNYSKOULUTUKSISSA

- **Koulua koulua käymättömille**
kokoontumisjaot 27.3.
Helsingissä. Ohjelma ja
ilmoittautuminen VIP-sivuilla.
Striimaus. Maksuton.
- **Rahoituksen saaneiden info- ja**
verkostoitumispäivä 28.3.
Helsingissä. Maksuton.

[illegible]

Alkuperäinen kuva: Sosiaali- ja terveysministeriö

TUTKIMUSPERUSTAISTA VAATIVAN
ERITYISEN TUEN KEHITTÄMISTÄ

Tutkimusperustainen vaativaan erityiseen tukeen liittyvän
osaamisen vahvistaminen opettajankoulutuksessa ja
täydennyskoulutuksessa

TUVET-hankkeen ja VIP-verkoston yhteistyö keväällä 2019

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Hankkeen järjestämät koulutukset

• Kevät 2019:

*Lapsen osallisuus ja oikeudet
moniammatillisessa yhteistyössä*

- Ke 3.4. Turku
- Pe 5.4. Oulu
- Pe 3.5. Joensuu
- Ma 6.5. Helsinki
- Ti 7.5. Seinäjoki

Kouluttajina:

Niina Mäntylä (Vaasan yliopisto) / Sanna Haanpää (OPH)

Piia Ruutu (Valteri)

• Syksy 2019:

*Moniammatillinen yhteistyö aikuisten
näkökulmasta vaativassa erityisessä
tuessa*

- Ti 29.10. Jyväskylä
- Ke 30.10. Tampere
- To 31.10. Vaasa
- Ke 6.11. Helsinki
- To 7.11. Rovaniemi

Kouluttajina: mm. Itä-Suomen yliopiston asiantuntijoita

Voisitko ?

- Kurkistaa työllistävän tapauksen pinnan alle
- Astua askeleen lähemmäs haastavia huoltajia
- Kantaa viranhaltijan vastuusi tuen tarpeita kirjatessasi
- Innostua erityisyyden esille marssista yhteisössäsä
- Haastaa oppilashuollon ammattilaista ideoimaan kanssasi ennaltaehkäisevää työtä
- Keksii uusi tapa yhteistyöhön lastensuojelun kanssa

Kiitos!

Ja tuu kahville!

<https://www.valteri.fi/nettikahvila/>

Merja Koivisto
Oppimis- ja ohjauskeskus
Valteri, Onerva
merja.koivisto@valteri.fi

www.valteri.fi <https://vip-verkosto.fi/>